

רשות החדשנות
Israel Innovation
Authority

שנה ל-7.10

תמונת מצב ההייטק הישראלי

ספטמבר 2024

פתיח

במלאת שנה לפרוץ מלחמת "חרבות ברזל" ב-7.10.2023, מפרסמת רשות החדשנות דוח תמונת מצב שנועד לבחון את השלכות המלחמה על ההייטק הישראלי. כענף הנסמך ברובו המוחלט על שחקנים זרים, ההייטק מצוי במצב רגיש בתקופה זו בה הסיכון ואי-הוודאות של השקעה וניהול עסקים בישראל עולים. לאור חשיבותו לכלכלה הישראלית כמנוע הצמיחה העיקרי שלה, ובפרט לקראת דיוני התקציב הקרבים, מצאנו לנכון לבדוק מדדים בולטים הקשורים לענף ההייטק.

הכלכלה הישראלית מתמודדת בשנה האחרונה עם גירעון עולה ונדרשת לממן את עלויות המלחמה המצטברות בתקופה זו. כפי שהראינו בדוח השנתי של רשות החדשנות ובפרסום בנושא תרומת ההייטק להכנסות המדינה (שפורסם בשיתוף עם הכלכלן הראשי במשרד האוצר), ההייטק מהווה מעל למחצית מהיצוא הישראלי, חמישית מהתוצר ואחראי לכרבע מכלל הכנסות המדינה ממסי עבודה של שכירים וחברות.

תקציר

להשפיע בשנים הבאות על הכנסות המדינה בתקופה בה היא מתמודדת עם גירעון הולך ומעמיק ונדרשת לצעדים מעודדי צמיחה.

ב-2023, השנה האחרונה לגביה יש נתונים המאפשרים השוואה בין-לאומית, מספר המועסקים בהייטק באירופה צמח בכ-5%, בארה"ב בכ-2.8% ובישראל בכ-2.6%, קרוב לקצב הגידול הטבעי של האוכלוסייה. בתוך כך, חשוב להבחין במגמות פנימיות המאפיינות את התעסוקה בענף: התעסוקה בתפקידי המו"פ בהייטק המשיכה לצמוח בשנים האחרונות, ואילו בתפקידי המוצר ובתפקידים עסקיים נרשמה ירידה במספר המועסקים בתקופה זו.

במבט קדימה, כאשר בוחנים את ציפיות חברות ענף שירותי ההייטק בנוגע לגיוס עובדים ועובדות בשנה הקרובה, עולה כי נכון ליולי 2024, כתשעה חודשים אחרי פרוץ המלחמה, כמעט רבע (23%) מהחברות צפו עלייה בגיוס העובדים לחברה בשנה הקרובה. נתונים אלה משקפים שהאווירה

שנה לאחר ה-7.10 תמונת המצב בהייטק הישראלי מורכבת. בצד החיובי, ההייטק הישראלי מפגין עוצמה הבאה לידי ביטוי ביציבות בסך ההשקעות, שמירה על הובלה עולמית במדד זה וכן ביציבות בתעסוקה בענף. מצד שני, ההייטק עבר בשלוש השנים האחרונות מספר משברים משמעותיים: ההאטה הכלכלית העולמית שהחלה עם מלחמת רוסיה-אוקראינה; גידול באי-היציבות המקומית כתוצאה מהמשבר הפוליטי ופרוץ המלחמה בעקבות מתקפת הטרור של ה-7.10. משברים אלו הובילו לכך שלאחר עשור של צמיחה בהייטק **לא חלה צמיחה במדדים המרכזיים בתחום מעל לשנתיים.**

מאז מחצית שנת 2022 סך המועסקים בהייטק כמעט שלא השתנה ועומד על כ-400 אלף איש. בהתאם, חלקם היחסי של עובדי ההייטק מסך המועסקים במשק נשאר בתקופה זו קבוע בשיעור של כ-11%. מכיוון ש**עובדי ההייטק תורמים חלק נכבד ממס ההכנסה**, קיפאון זה עלול

להאבים אחרים. בפרט, סך ההשקעות בישראל היה גבוה יותר מהאבים כמו פריז, לונדון ובוסטון ונמוך רק מאלה של עמק הסיליקון וניו-יורק. כאשר בוחנים את השינוי בסך ההשקעות בתקופה זו ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, עולה כי הוא דומה לממוצע השינוי בקבוצת ההאבים המרכזיים בעולם.

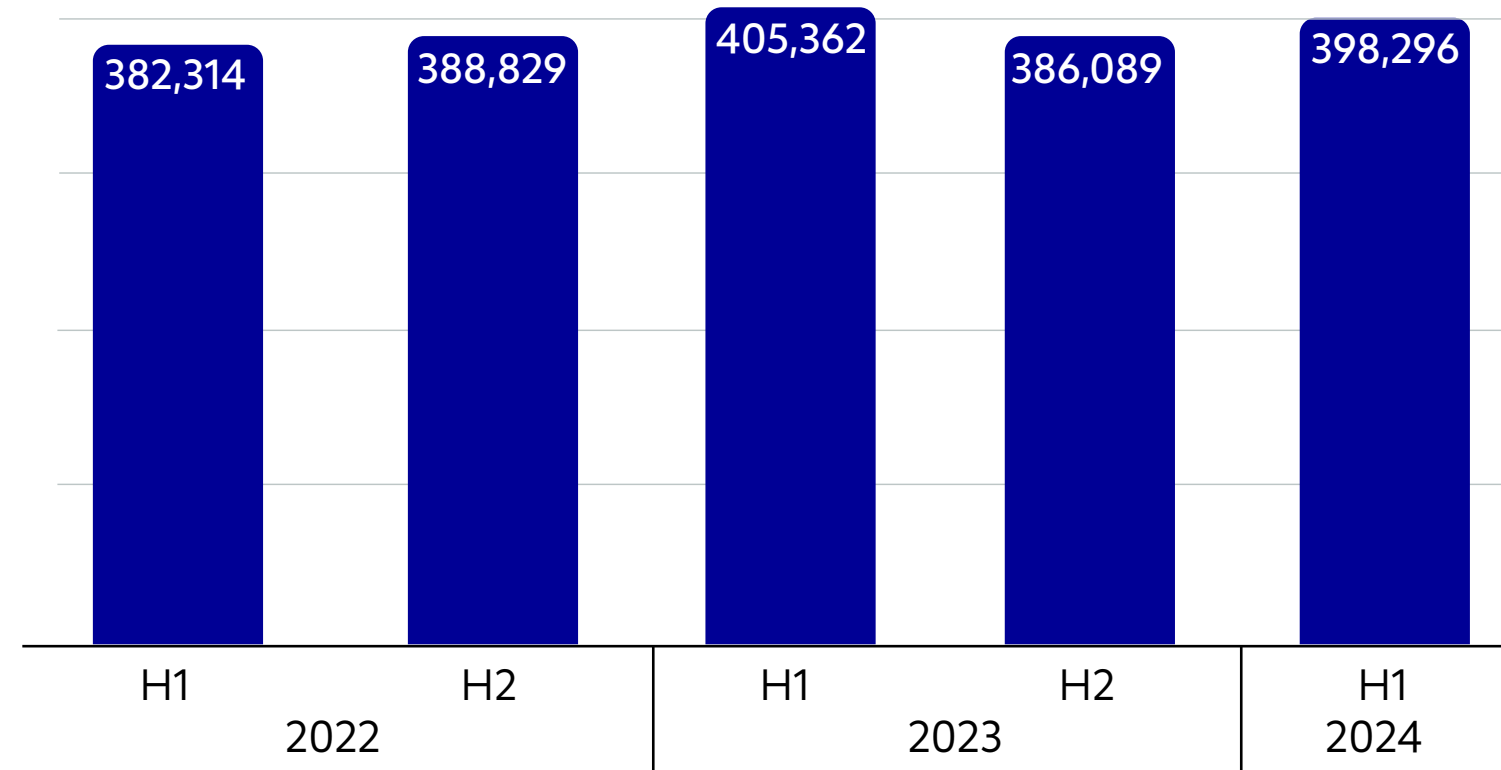
כמו כן, ניתוח הנתונים מעלה כי בתקופת המלחמה לא חל שינוי משמעותי במספר קרנות הון הסיכון הפעילות בישראל, ובעיקר במספרן של הקרנות הזרות, שמהוות כשני שלישים מקרנות הון הסיכון הפעילות בישראל.

בחברות שירותי ההייטק ב-2024 פחות פסימית מזו שנצפתה ביולי 2023, אז רק 10% מהחברות העריכו גידול בגיוס עובדים.

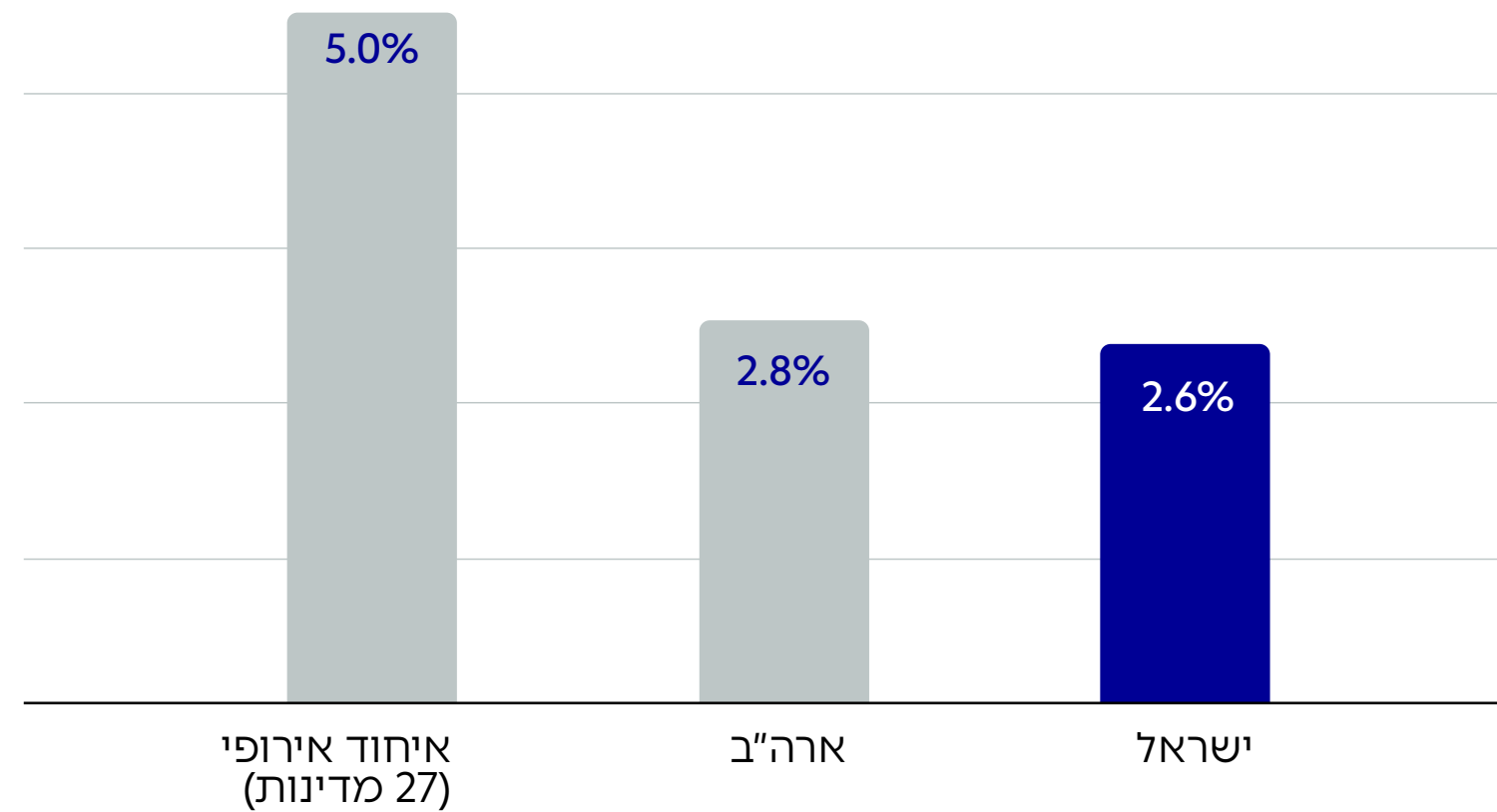
מבחינת השקעות, סך ההון שגויס על ידי חברות טכנולוגיה בישראל מאז 7.10 ועד אמצע אוגוסט 2024 - תקופת המלחמה - עומד על קרוב ל-9 מיליארד דולה. סכום זה דומה לסכומים שגויסו בתקופות מקבילות בשנים קודמות, למעט שנות השיא של 2020-2022.

השוואת סך ההשקעות בסטארטפים ישראלים בתקופת המלחמה מעלה כי סך ההשקעות בישראל היה ה-3 בגודלו בעולם בהשוואה

מספר מועסקים ומועסקות בענף ההייטק, גילאי 25-64

השינוי במספר המועסקים בענף ההייטק בשנת 2023 לפי מיקום

מקור: עיבודי רשות החדשנות ומכון אהרן לנתוני הלמ"ס, Eurostat וה-BLS האמריקאי

עיקרים: נתוני תעסוקה

בתקופה של כעשור, מאז שנת 2012, מספר המועסקים בהייטק כמעט שהוכפל והגיע לרמה שקרובה ל-400 אלף

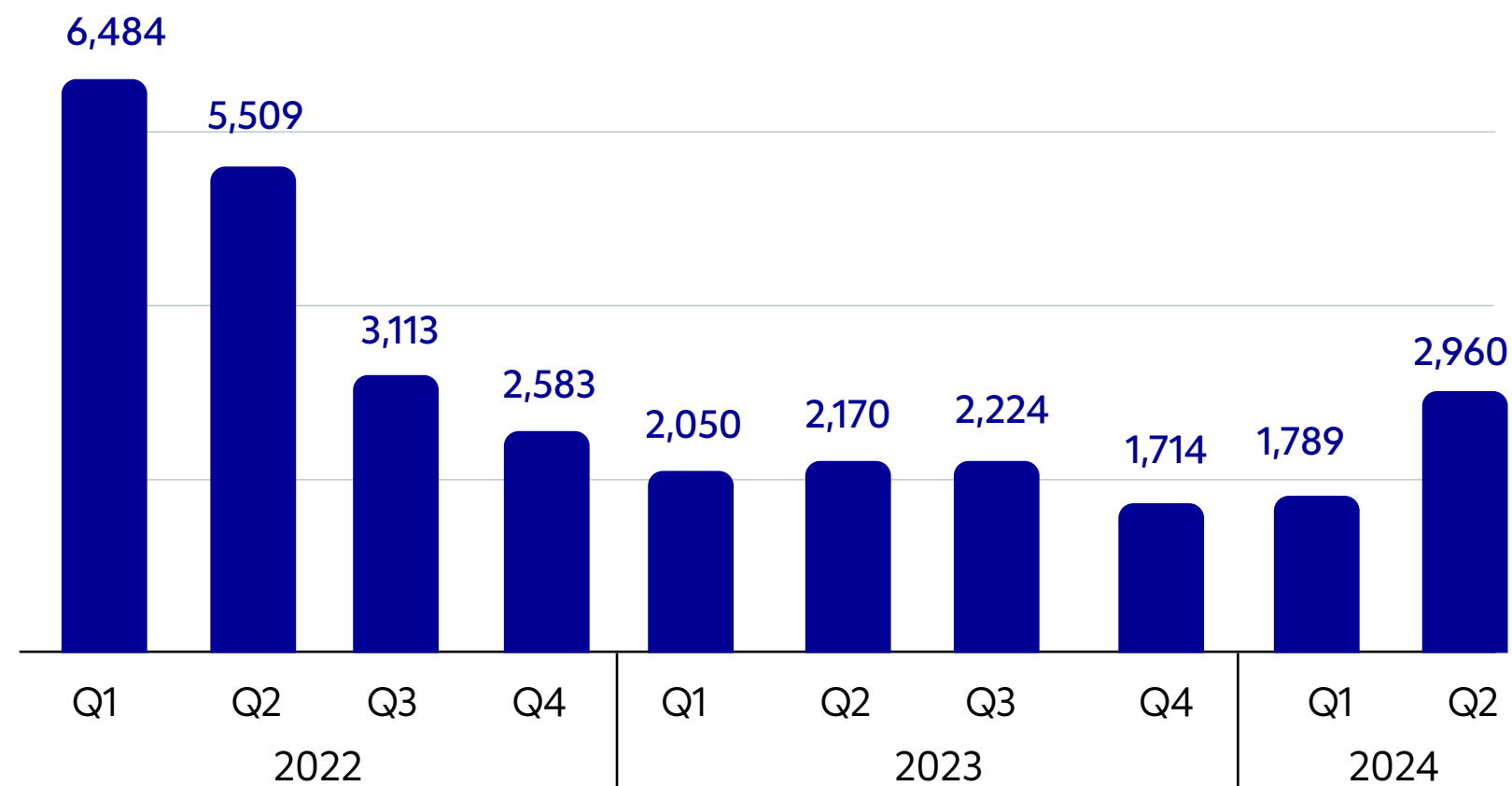
מאז המחצית השנייה של 2022 כמעט שאין שינוי במספר המועסקים בענף. בפועל, מספר המועסקים בענף בתקופה זו גדל בקצב של כ-2% בשנה, בדומה לקצב גידול האוכלוסייה

בהשוואה להאבים אחרים של חדשנות בעולם, קצב הצמיחה בתעסוקה בהייטק בישראל ב-2023 דומה לזה שבארה"ב, אך נמוך מזה שבאירופה

גיוסי הון של חברות טכנולוגיה בישראל ברבעון (מיליוני דולרים)

גיוסי הון לחברות טכנולוגיה בתקופה של 7.10.2023 עד 15.8.2024 בהאבים שונים בעולם (מיליארדי דולרים)

מקור: עיבודי רשות החדשנות לנתוני CrunchBase ו-IVC

עיקרים: נתוני השקעות בהייטק

החל מאמצע 2022 סך ההשקעות בחברות טכנולוגיה בישראל התקבע על כ-2 מיליארד דולר ברבעון - רמה דומה לזו שהייתה בשנים 2018-2019, לפני שיא ההשקעות של 2021

בהשוואה בין-לאומית, סך הגיוסים בישראל מה-7.10 עומד על כ-8.8 מיליארד דולה, סכום הנמוך רק מסך הגיוסים בסן-פרנסיסקו ובניו-יורק

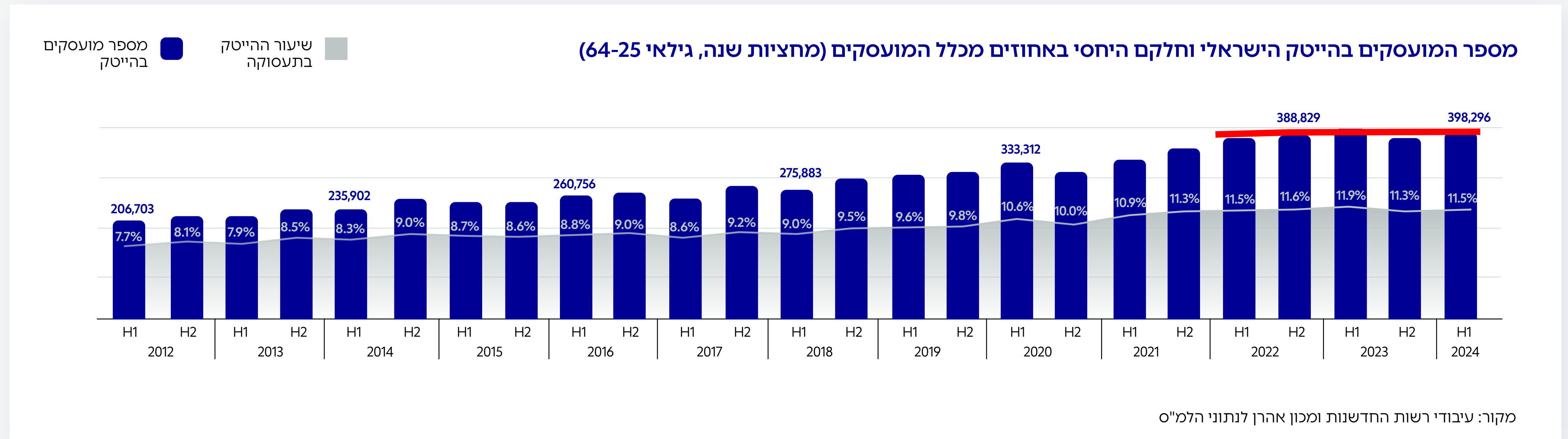
השינוי בסך ההשקעות בחברות טכנולוגיה ישראליות מאז ה-7.10, ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, דומה לממוצע השינוי בקבוצת ההאבים המרכזיים בעולם

נתוני התעסוקה בהייטק

קיפאון בתעסוקה בהייטק בשנתיים האחרונות

מבחינת המשק הישראלי, התרומה המרכזית של ההייטק לכלכלה תלויה בתעסוקה בענף. לכן השינויים הקשורים במדד זה מהותיים לעתיד הכלכלי. מאז 2012 ועד 2022 ההייטק הכפיל את גודלו במונחי מועסקים והגיע לכ-400 אלף איש. כלומר, המגמה ארוכת הטווח הייתה של צמיחה בתעסוקה בהייטק. אולם, מאז 2022 כמעט שלא חל שינוי במספר המועסקים בהייטק.

הקיפאון במספר המועסקים בהייטק בשנתיים וחצי האחרונות גרם לכך שנבלמה גם הצמיחה בחלק היחסי של ההייטק בתעסוקה הישראלית והוא נשאר כמעט קבוע ברמה של כ-11% מאז המחצית השנייה של 2021. זאת לאחר תקופה של עשור בה חלקם היחסי של המועסקים בהייטק עלה מרמה של פחות מ-8% ועד ליותר מ-11%.

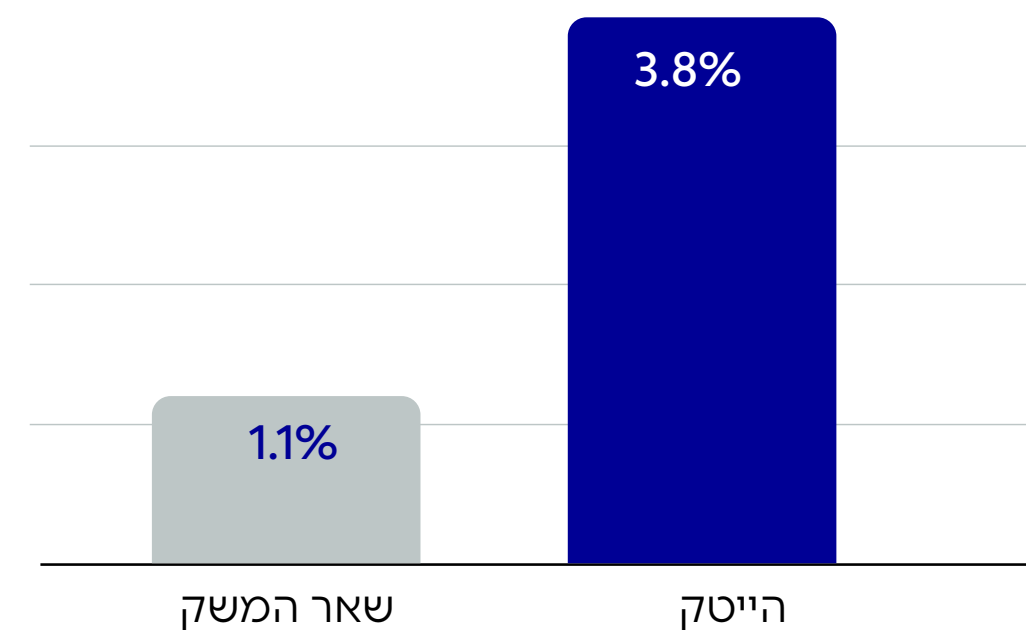

מספר המועסקים בהייטק גדל מתחילת המלחמה

כאשר בוחנים את השינוי במספר המועסקים החל מהרבעון הרביעי של 2023 ועד לסוף מחצית 2024, קרי תקופת המלחמה, עולה כי מספר המועסקים בהייטק עלה בכ-25 אלף עובדים, גידול של כ-3.8% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. לעומת זאת, כאשר בוחנים את השפעת המלחמה על התעסוקה **בשאר ענפי המשק** בתקופה זו, עולה כי היא צמחה בכ-1.1%. עם זאת, חשוב להדגיש כי עלייה זו הגיעה לאחר ירידה משמעותית בתעסוקה בהייטק ברבעון השלישי של 2023, כך שבשנה האחרונה סך מספר המועסקים בהייטק ירד. הסיבות לירידה ברבעון השלישי של 2023 נבדקות.

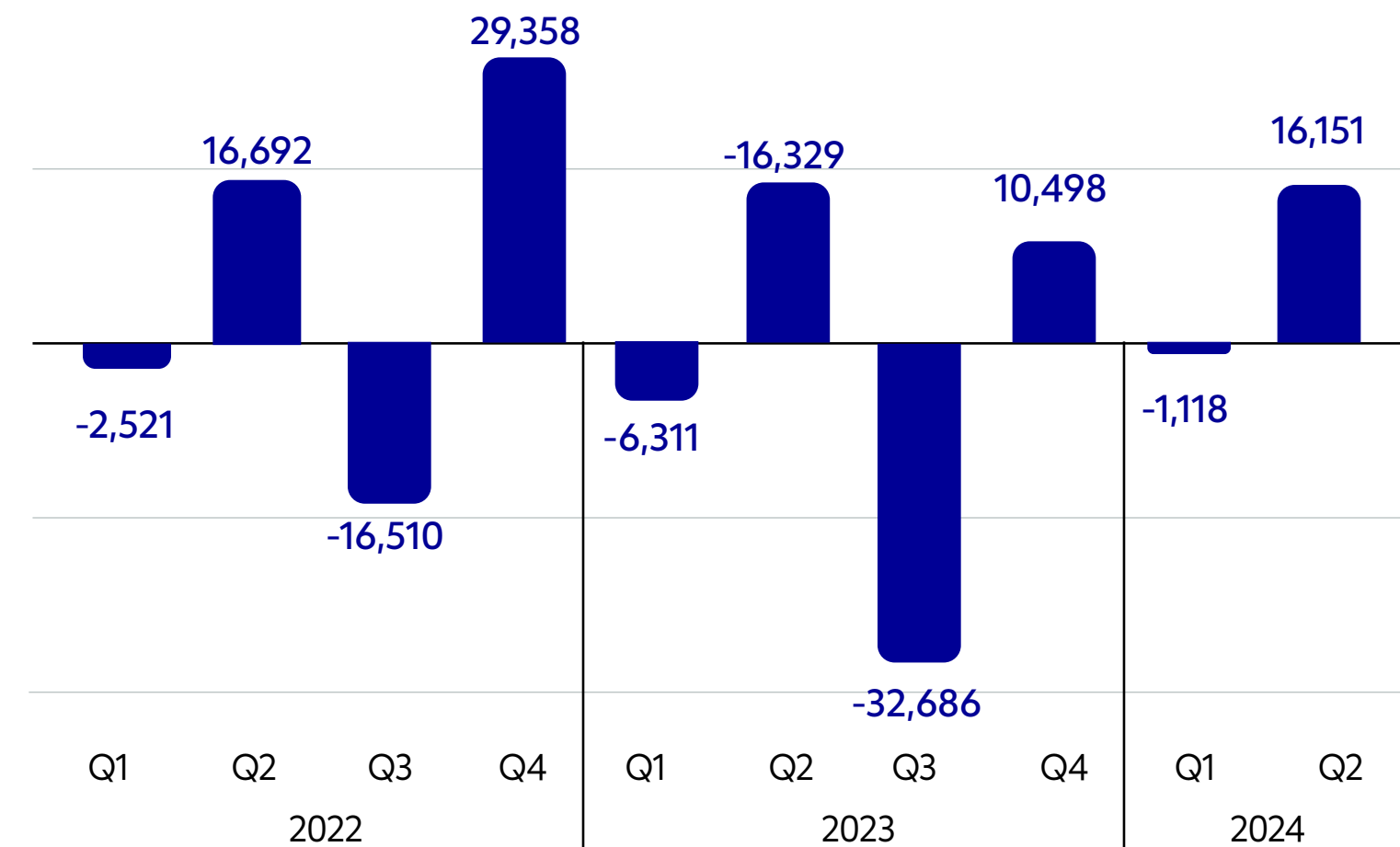
נציין, כי לפי שעה הנתונים לא מצביעים על עלייה בתעסוקה בחברות הטכנולוגיה הביטחוניות בישראל, זאת על אף הצרכים הביטחוניים שגברו במדינה בשנה זו

שינוי במספר מועסקים בין הרבעון הרביעי של 2023 לרבעון השני של 2024, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (גילאי 25-64)

מקור: עיבודי רשות החדשנות ומכון אהרן לנתוני הלמ"ס

שינוי רבעוני במספר מועסקים בהייטק (גילאי 25-64)

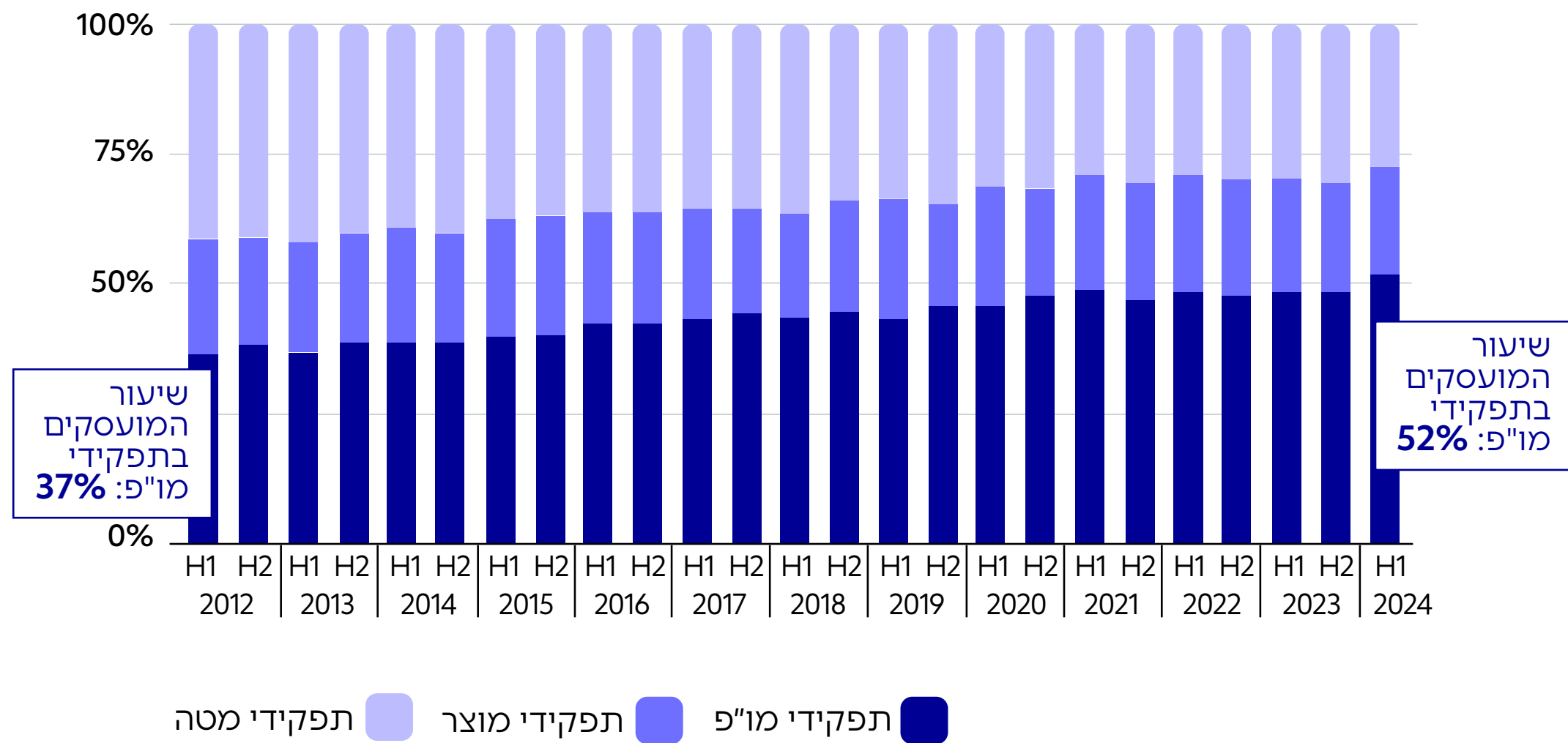
מקור: עיבודי רשות החדשנות ומכון אהרן לנתוני הלמ"ס

הגידול בתעסוקה בהייטק מאז ה-7.10: בתפקידי מו"פ בלבד

בדיקה מעמיקה יותר של תמהיל המועסקים בהייטק בחלוקה לפי תחומים, מעלה כי במשך כמעט שישה רבעונים רצופים חלה ירידה במספר המועסקים בתפקידי מוצר ומטה בענף ההייטק. כלומר, תחום העיסוק בו ממשיכה הצמיחה בהייטק הוא כמעט באופן בלעדי בתפקידי מו"פ (מחקר ופיתוח). תמונת מציאות זו מצריכה המשך מעקב כדי לברר את הסיבות לירידה - צמצום משרות לצורך התייעלות, הוצאת משרות מישראל, שינויים טכנולוגיים או סיבות אחרות.

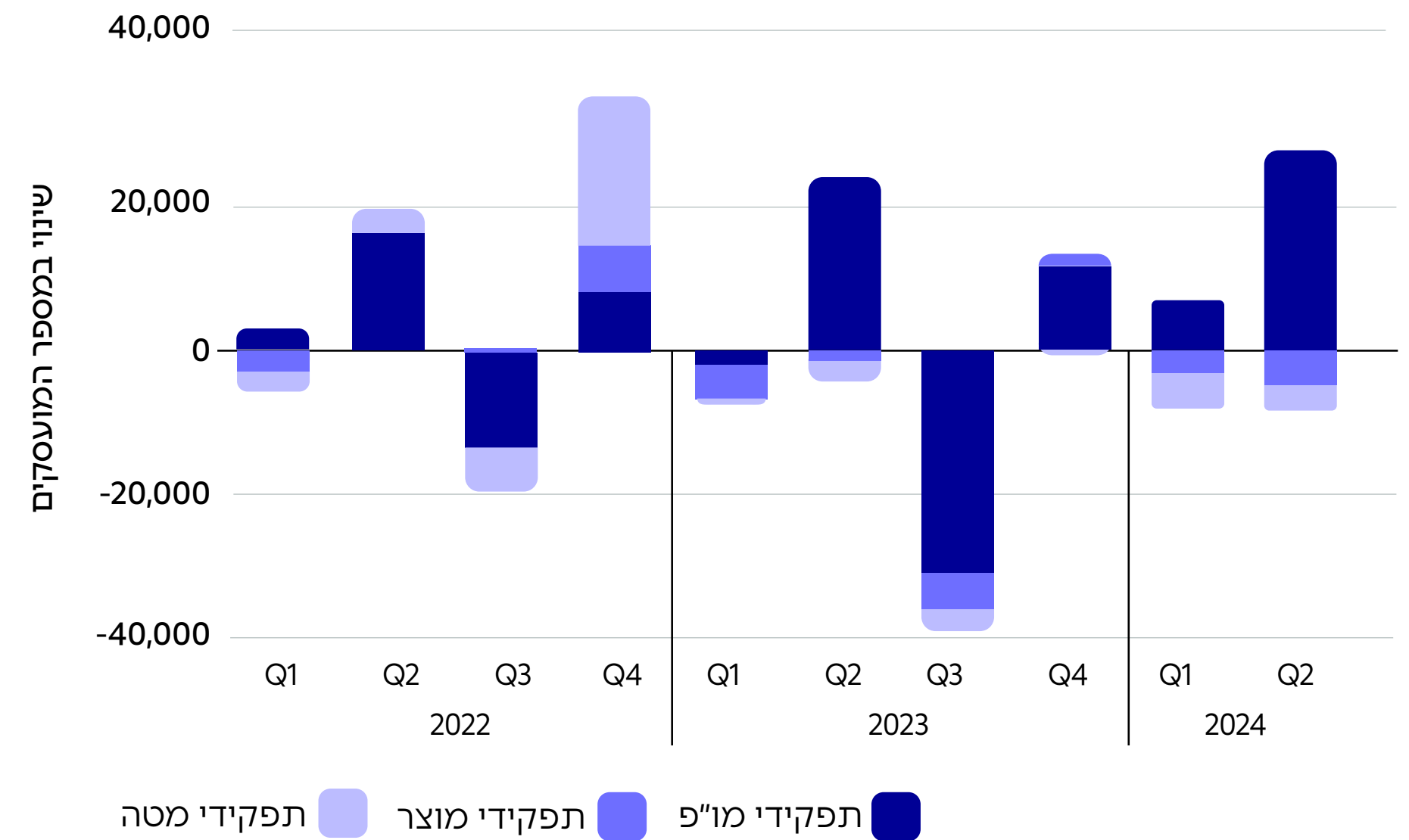
כתוצאה מכך, במחצית הראשונה של 2024 שיעור המועסקים בתפקידי מו"פ הגיע לראשונה ליותר ממחצית מהמועסקים בענף ההייטק. כלומר, ההייטק הולך ומתרכז בתפקידי פיתוח, בעוד יתר התפקידים - שלחלקם יש חסמי כניסה נמוכים יותר משום שאינם דורשים הכשרה טכנולוגית - הולכים ומתמעטים.

התפלגות המועסקים בהייטק בחלוקה לקבוצות משלחי יד (מחציות שנה, גילאי 25-64)

מקור: עיבודי רשות החדשנות ומכון אהרן לנתוני הלמ"ס

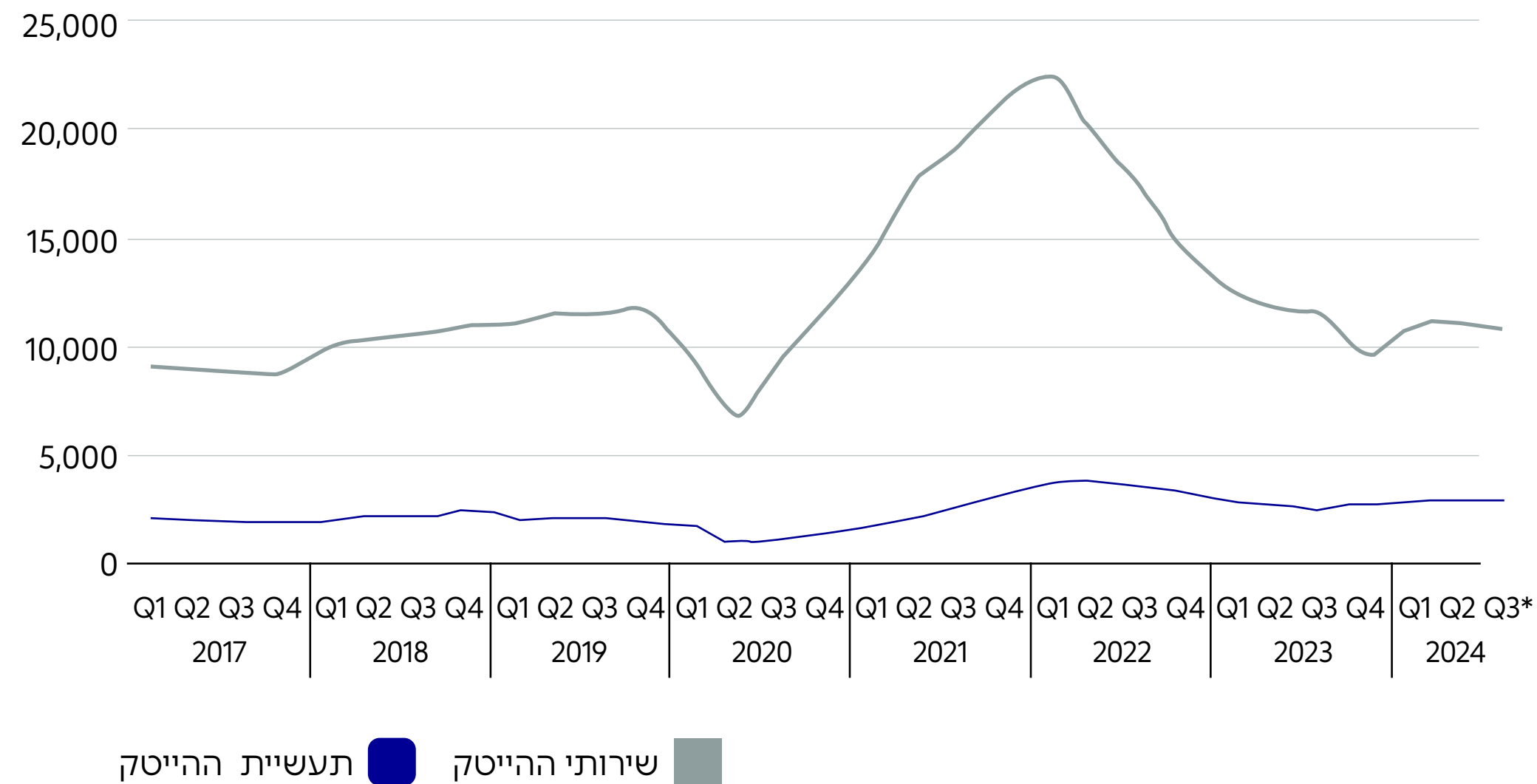
שינויים במספר המועסקים בהייטק בחלוקה לקבוצות משלחי יד (רבעונים, גילאי 25-64)

מקור: עיבודי רשות החדשנות ומכון אהרן לנתוני הלמ"ס

הביקוש לעובדים בהייטק כמעט שלא הושפע מהמלחמה

מספר משרות פנויות ברבעון בחלוקה לתתי-ענפים

* נתוני הרבעון השלישי של 2024 כוללים את חודש יולי בלבד
 מקור: עיבודי רשות החדשנות לנתוני הלמ"ס

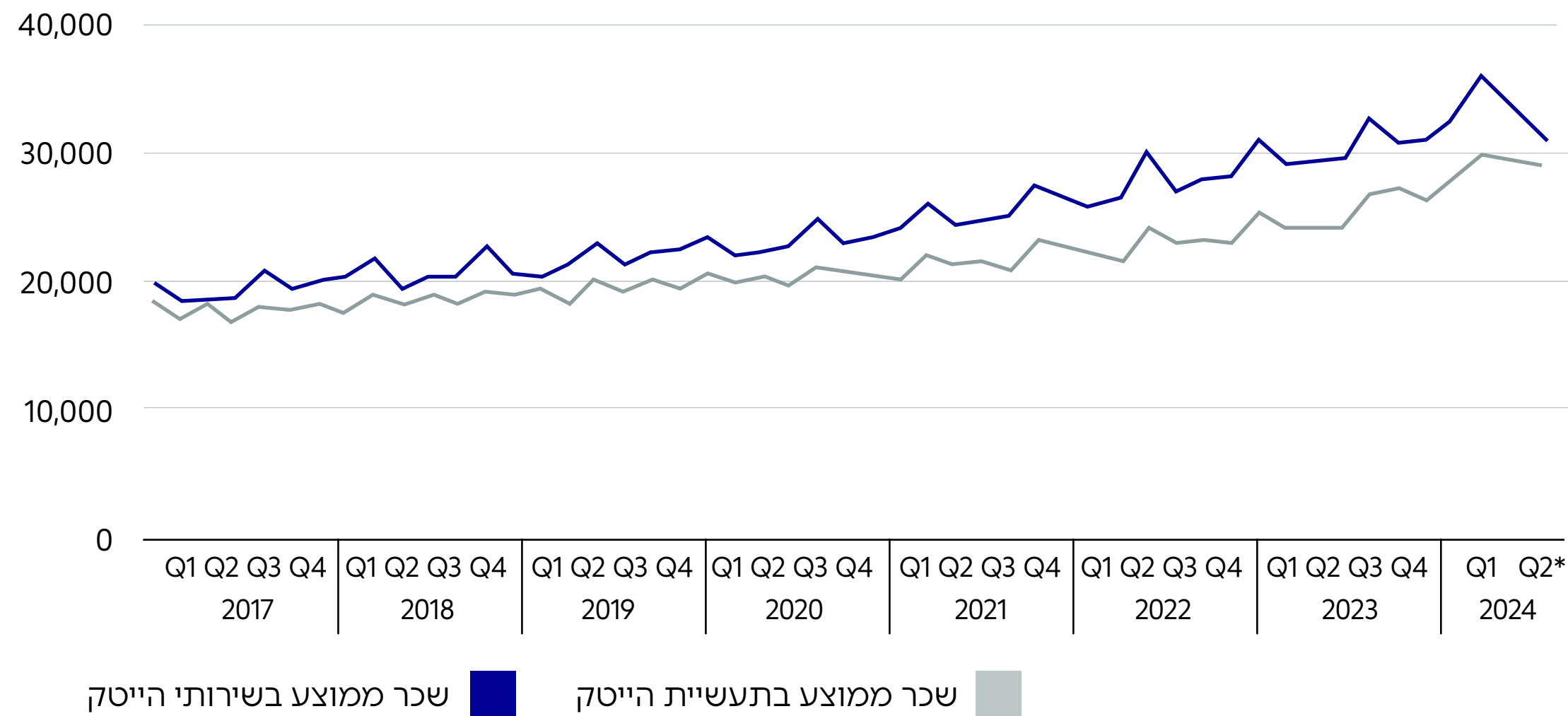
מספר המשרות הפנויות בענף ההייטק הוא מדד המשקף את המשרות אותן פותחות ומפרסמות החברות, ואת הביקוש לעובדים ועובדות. כאשר בוחנים מדד זה, ניכר כי עם פרוץ המלחמה התרחשו האטה מסוימת וירידה במספר המשרות הפנויות בענף ההייטק, ובפרט בענף שירותי ההייטק (תוכנה). אולם **ברבעון הראשון של 2024 כבר החלה התאוששות ומספר המשרות הפנויות בחברות ענף שירותי ההייטק חזר לזה שהיה לפני פרוץ המלחמה**. כך שלמעשה למלחמה לא הייתה השפעה על המשרות הפנויות, למעט ברבעון בו פרצה.

לאחר עלייה חדה במספר המשרות הפנויות בחברות ענף השירותים, שהחלה ב-2020 והגיעה לשיאה בסוף 2021 - מתחילת 2023 מספר המשרות הפנויות נחתך בכמחצית והתקבע על 10,000-11,000 משרות פנויות ברבעון, דומה לנתון שאפיין את התעשייה ב-2018, כפי שהוצג בהרחבה [בדוח השנתי של רשות החדשנות לשנת 2024](#).

למרות דיווחים בתקשורת על עלייה בביקושים של חברות התעשייה הביטחונית, לפי שעה לא ניכר שינוי במספר המשרות הפנויות בחברות בענף תעשיית ההייטק (הכולל את חברות התעשייה הביטחונית), ונראה כי הוא פחות תנודתי ורגיש לשינויים בשוק ומאופיין בקיפאון.

גם בתקופת המלחמה: השכר בהייטק ממשיך לעלות

השכר החודשי הממוצע בהייטק בשקלים, בחלוקה לתתי-ענפים (נתונים רבעוניים)

* נתוני הרבעון השני של 2024 כוללים את החודשים אפריל ומאי בלבד
מקור: עיבודי רשות החדשנות לנתוני הלמ"ס

בעוד הצמיחה בתעסוקה בהייטק נבלמה מאז 2022, השכר בתחום המשיך לעלות, ובפרט גם בתקופת המלחמה. ברבעון השני של 2024, השכר הממוצע בהייטק עמד על כ-31.5 אלף שקלים. זאת בשעה שהשכר הממוצע במשק עמד על כ-11.3 אלף שקלים. מאז תחילת המלחמה, השכר בהייטק עלה בממוצע בכ-5.5% בעוד שהשכר ביתר המשק עלה בכ-2% בלבד. כך הפער בין השכר בהייטק וביתר המשק ממשיך לעלות וברבעון האחרון היחס ביניהם עמד על פי 2.8.

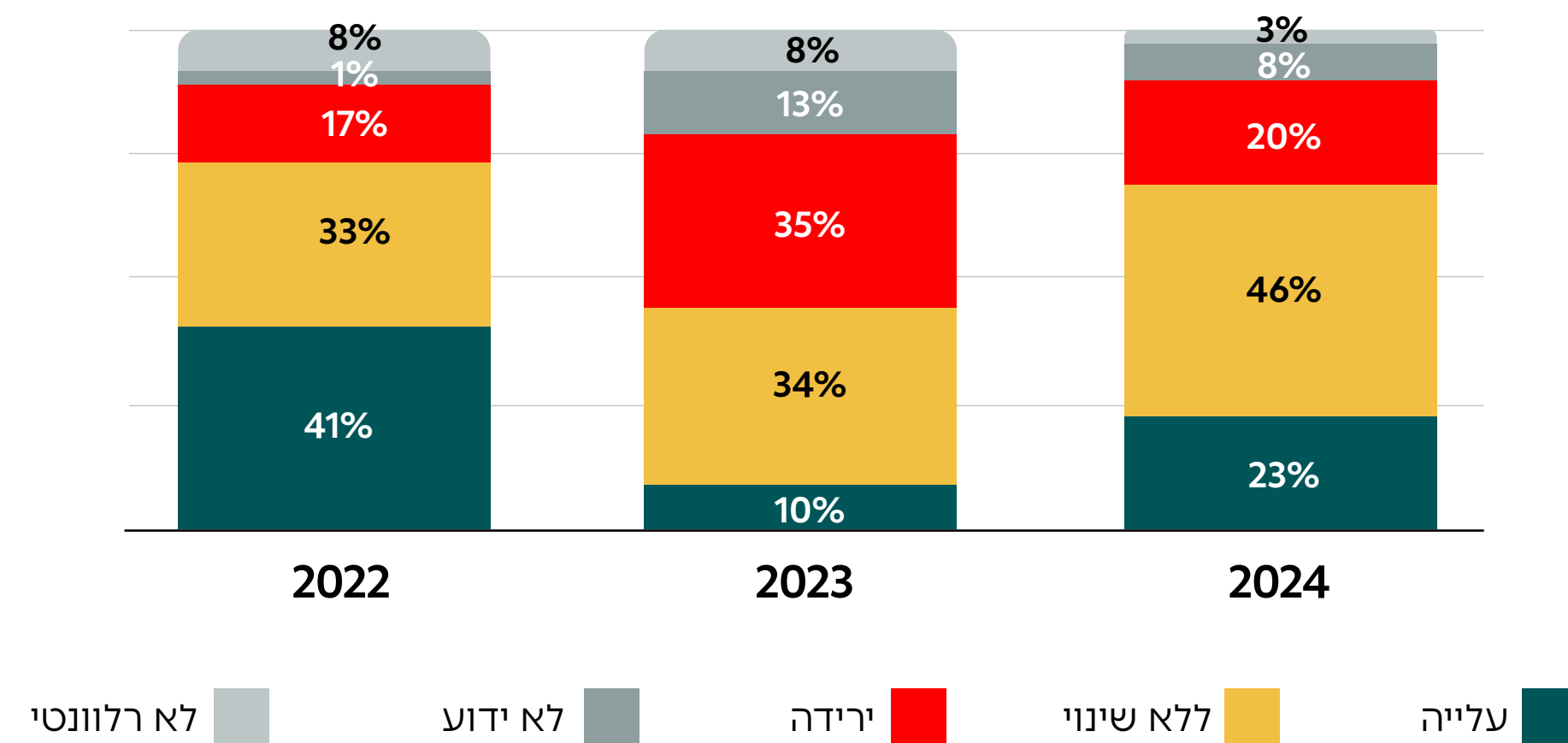
עם זאת, קיימת שונות בכל הנוגע לקצב עליית השכר בתוך ענף ההייטק עצמו. בעוד שהשכר בתת-ענף תעשיות ההייטק רשם עלייה של כ-11% ביחס לשכר ברבעון הקודם למלחמה והגיע לכ-29.5 אלף שקלים, השכר בתת-ענף שירותי ההייטק, כלומר תוכנה, עלה בכ-3.6% בלבד לכ-32.2 אלף שקלים.

במבט קדימה על ציפיות חברות ההייטק בנוגע לעליית שכר בענף, לפי סקר ציפיות מנהלי עסקים של הלמ"ס שנערך ביולי 2024, 56% מחברות תעשיית ההייטק צופות עליית שכר בשנה הקרובה. זאת לעומת 33% מחברות שירותי ההייטק. הנתון עבור חברות שירותי ההייטק הוא הנמוך ביותר שנצפה מאז החל הסקר במתכונתו הנוכחית ביולי 2022.

מאפיין נוסף של השכר בענף ההייטק הראוי לאזכור הוא העונתיות שבו. כפי שניתן לראות בתרשים, ברבעון הראשון של השנה השכר בהייטק נוטה לזנק ולרדת חזרה ברבעונים העוקבים. תופעה זו מוסברת בעיקר על ידי תשלומי הבונוסים השנתיים המאפיינים את הענף.

חברות ההייטק אופטימיות יותר בנוגע לגיוס עובדים

השינוי הצפוי בהיקף גיוס העובדים בחברה בשנה הקרובה בחברות שירותי הייטק בהשוואה לשנה קודמת לפי ענף ושינוי

מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני הלמ"ס, סקר ציפיות מנהלי עסקים

כשבוחנים את ציפיות חברות ענף שירותי ההייטק בנוגע לגיוס עובדים ועובדות בשנה הקרובה, עולה כי נכון ליולי 2024, כתשעה חודשים אחרי פרוץ המלחמה, כמעט רבע (23%) מהחברות דיווחו [בסקר ציפיות מנהלי עסקים של הלמ"ס שנערך ביולי 2024](#) שהן צופות עלייה בגיוס העובדים לחברה בשנה הקרובה.

לעומת זאת, ב-20% מהחברות צפו שתהיה ירידה ו-46% מהחברות העריכו שלא יחול שינוי בגיוס העובדים. נתונים אלה משקפים **שהאווירה בחברות שירותי ההייטק ב-2024 פחות פסימית מזו שנצפתה בסקר ביולי 2023**. לפני שנה, רק 10% מחברות שירותי ההייטק צפו שתהיה עלייה בגיוסי העובדים, ואילו 35% צפו ירידה בגיוסים. כלומר, ב-2024 חלה עלייה בצפי לגיוסי עובדים וירידה בצפי לצמצום בהיקף הגיוסים בהשוואה לציפיות ב-2023.

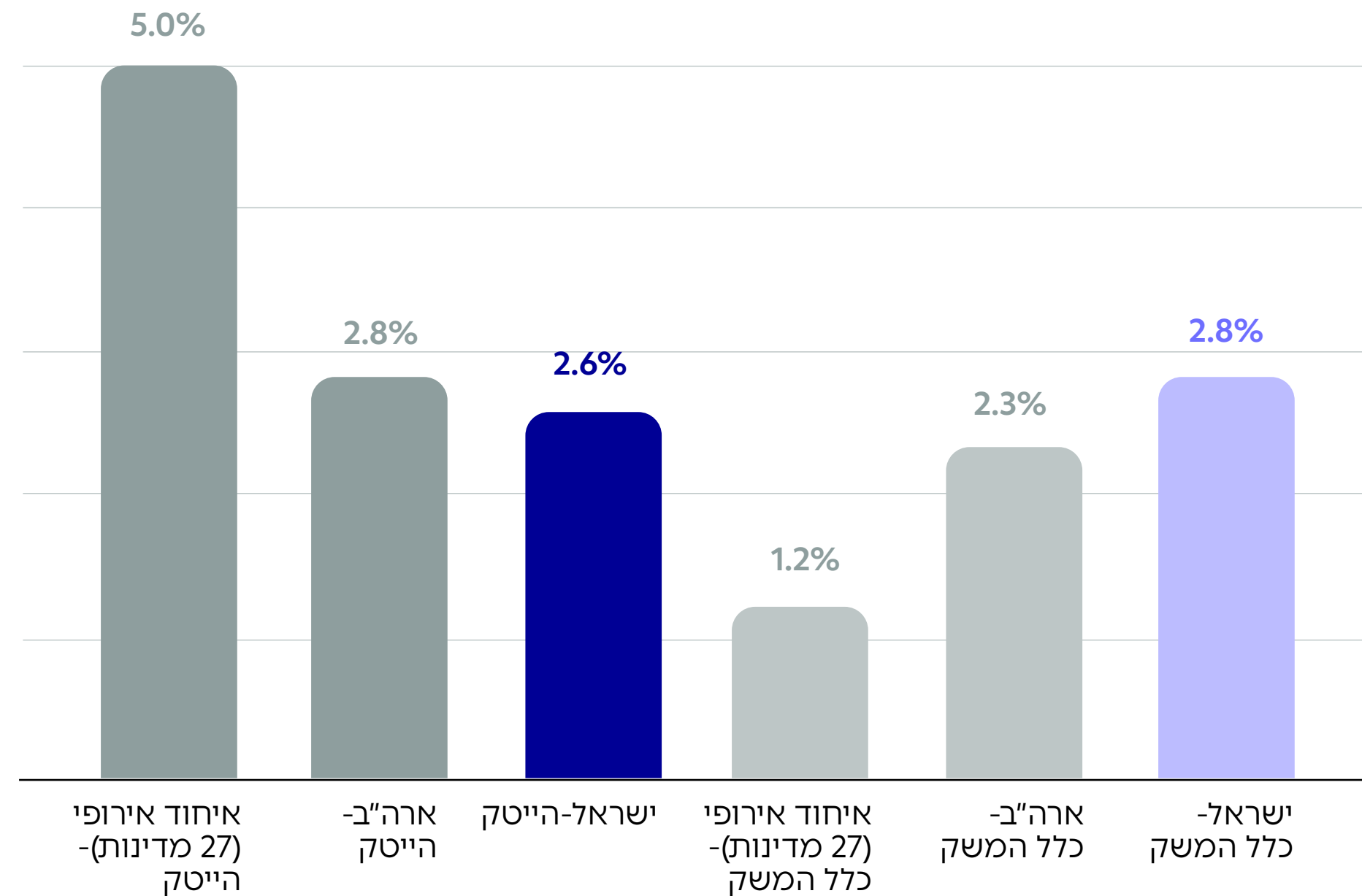
בנוסף, האופטימיות בחברות ההייטק גבוהה יותר מזו שבחברות השירותים ביתר ענפי המשק, שם רק 10% צופים עלייה בגיוסי העובדים.

נתונים אלו אינם מתייחסים למיקום בו יגויסו העובדים - ישראל או חו"ל - וחשוב להמשיך לעקוב אחר גורם זה שישפיע על התפתחות התעשייה.

כמו כן, בסקר זה לא נבדקו התפקידים השונים אליהם צפויים להתגייס עובדים, ומנתוני התעסוקה בשנה האחרונה שהוצגו, עולה כי ישנה ירידה בגיוס לתפקידים שאינם טכנולוגיים.

הצמיחה בתעסוקה בהייטק ב-2023 בישראל הייתה דומה לארה"ב ונמוכה מאירופה

השינוי במספר המועסקים ב-2023 לפי ענף ומיקום

מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני הלמ"ס, Eurostat וה-BLS האמריקאי נתוני ישראל מתייחסים למועסקים בגילאי 15-64 נתוני האיחוד האירופי מתייחסים למועסקים בגילאי 15-74 נתוני ארה"ב מתייחסים למועסקים בגילאי 16 ומעלה הגדרת ההייטק בארה"ב כוללת ענפים הדומים בהגדרתם להגדרת ההייטק הישראלית

כענף המושפע ממגמות כלכליות עולמיות, חשובה ההשוואה של מדדי ההייטק בישראל להאבים אחרים של חדשנות בעולם המושפעים מאותן מגמות ומתמודדים גם הם עם משבר מאז 2022. בשנתיים האחרונות, התרחשו בישראל גם אירועים מקומיים שיש להם השפעה על הכלכלה וההייטק. לכן, ערכנו השוואה של השינוי בתעסוקה בהייטק בישראל לעומת שינוי בתעסוקה במקומות אחרים, וגם לעומת יתר ענפי המשק הישראלי.

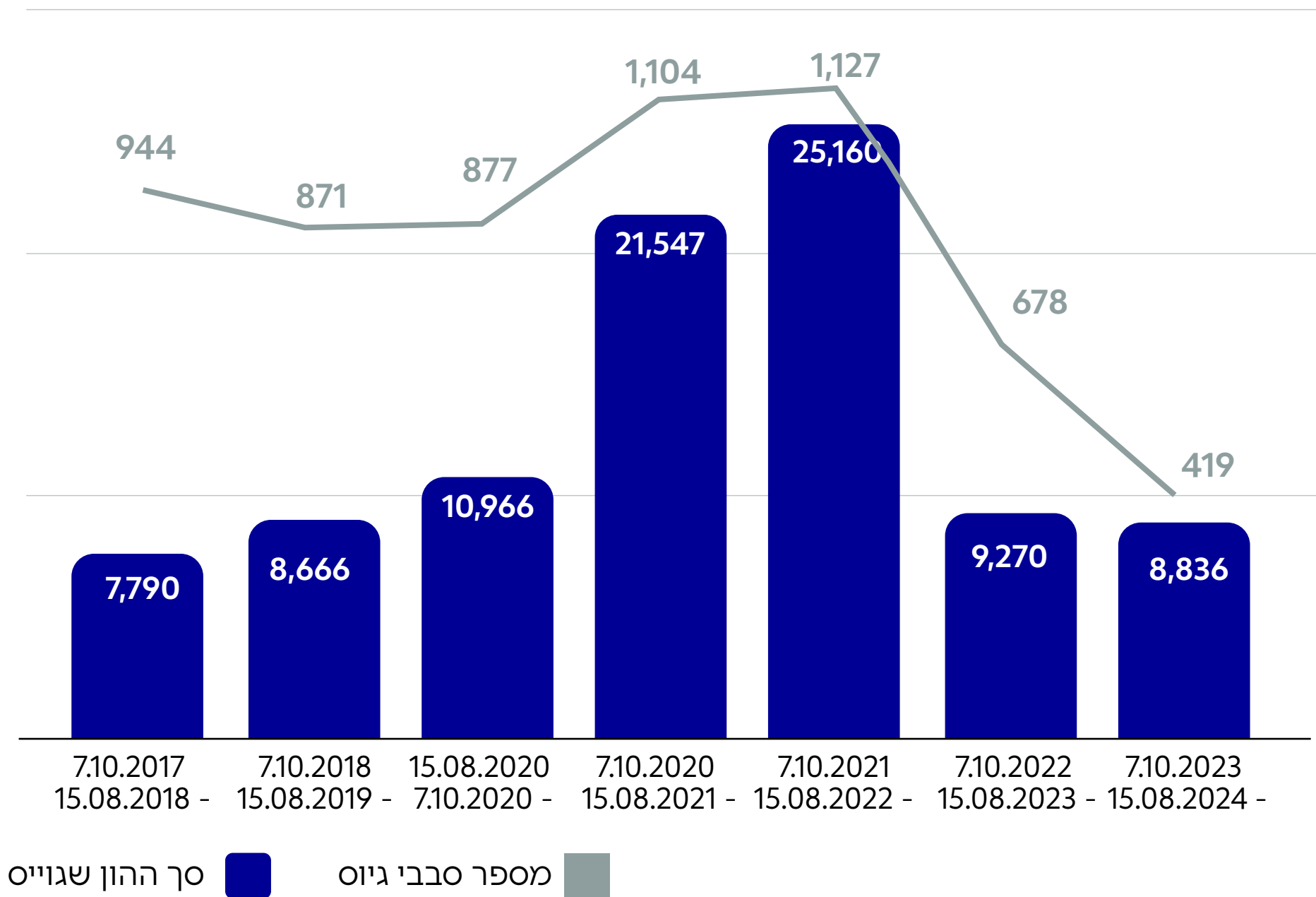
מן ההשוואה עולה, כי ב-2023 (השנה האחרונה לגביה ישנם נתונים זמינים בהשוואה בין-לאומית) נרשמו באיחוד האירופאי ניצני התאוששות ויציאה מהמשבר וגידול בתעסוקה בהייטק של 5%. כלומר, במדינות האיחוד ענף ההייטק הגדיל את המרכזיות שלו בכלכלות. **בארה"ב התעסוקה בענף ההייטק גדלה ב-2023 ב-2.8% - שיעור דומה לישראל (2.6%)**. עם פרסום נתוני 2024 במאגרי המידע הבין-לאומיים ניתן יהיה לבדוק את השפעות המלחמה על התעסוקה בענף ההייטק בישראל בהשוואה גלובלית.

על פי רוב, קצב הגידול בתעסוקה בהייטק גבוה יותר מאשר של יתר ענפי המשק. ולראיה, ב-2023 קצב הגידול של התעסוקה בכלל המשק באיחוד האירופי היה 1.2% ובארה"ב 2.3% - כלומר, בשני המקומות היה נמוך מאשר הגידול בהייטק. לעומת זאת, בישראל התעסוקה במשק גדלה בקצב גבוה מעט יותר מאשר בהייטק (2.8%).

נתוני ההשקעות בהייטק

גיוסי ההון לסטארטאפים לא השתנו באופן משמעותי במלחמה

מספר הסבבים וסך הון שגויס על ידי חברות טכנולוגיה בישראל בתקופה של 7.10 עד 15.8 בשנה העוקבת, בכל תקופה (מיליוני דולרים)

מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני IVC

מדד נוסף המשקף את מצב תעשיית ההייטק הוא גיוסי ההון של סטארטאפים - הון המשמש לגיוס עובדים ועובדות ולהרחבת הפעילות העסקית של דור העתיד של החברות.

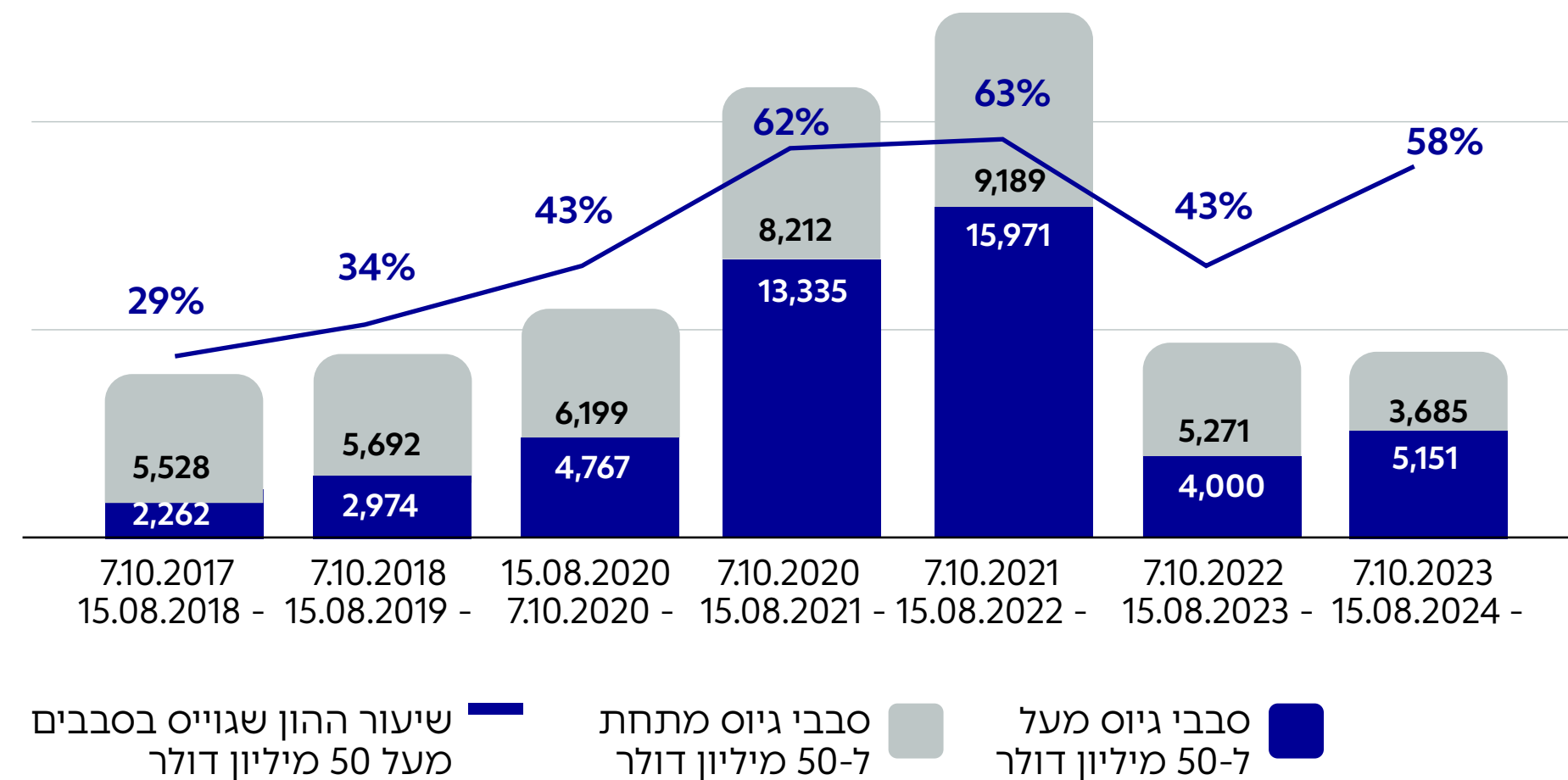
בחינה של סך ההון שגויס על ידי חברות טכנולוגיה בישראל בתקופת המלחמה, מאז 7.10.2023 ועד 15.8.2024, מעלה שבתקופה זו גיוסו קרוב ל-9 מיליארד דולר. סכום זה דומה לזה שגייסו חברות טכנולוגיה ישראלית באותה תקופה בכל שנה מאז 2017, למעט תקופות השיא של הגיוסים בשנים 2020-2022. כלומר, המלחמה לא האטה את סך הגיוסים של סטארטאפים ישראלים, ונראה כי נמשכת המגמה ארוכת הטווח. בהמשך נראה שגם בהשוואה בין-לאומית, ישראל עדיין בין ההאבים המובילים בהשקעות הון סיכון.

חשוב להדגיש כי יש עיכוב בזיהוי מספר סבבי הגיוס, בעיקר אלה המיוחסים לשלבים המוקדמים, ואנחנו צופים שמספר זה יעלה ככל שיעבור זמן.

יחד עם זאת, כפי שיפורט בעמודים הבאים, חלו שינויים בתמהיל ההשקעות בסטארטאפים ישראלים בתקופה זו מבחינת השלבים של החברות בהן הושקע ההון ומבחינת תחומי הפעילות שלהן. חשוב להמשיך ולעקוב אחר מגמות אלו.

ההשקעות בתקופת המלחמה: בעיקר בסטארטאפים בוגרים

סך הון שגויס על ידי חברות טכנולוגיה בישראל בתקופה של 7.10 עד 15.8 בשנה העוקבת, בכל תקופה, בחלוקה לפי גודל סבב ההשקעה (מיליוני דולרים ואחוזים)

מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני IVC

למרות שסך ההשקעות בחברות טכנולוגיה בישראל דומה לתקופות קודמות, ניתן לזהות שינוי בתמהיל ההשקעות מבחינת שלבי הבגרות של החברות בהן הושקע ההון: קרוב ל-60% מסך ההון שגייסו חברות טכנולוגיה ישראליות מאז ה-7.10, שהם כ-5 מיליארד דולר, היו בסבבי גיוס שגודלם עולה על 50 מיליון דולר - כלומר בחברות בוגרות. מכאן שתמהיל ההשקעות בתקופה זו נוטה להשקעה בחברות בוגרות ומבוססות.

שיעור ההשקעות הגבוה בסבבי גיוס גדולים מאז פרוץ המלחמה דומה לזה שנצפה בשיא תקופת ההשקעות בשנים 2020-2022. עם זאת, ניתן להעריך כי שיעור זה יתעדכן ויפחת מעט ככל שיתגלה מידע נוסף בנוגע לעסקאות בשלבים מוקדמים*.

מהשוואה בין-לאומית עולה כי המגמה הנצפית בישראל אינה חריגה בהשוואה להאבים מרכזיים אחרים כגון פריז, לונדון וניו-יורק וכי שיעור גבוה של השקעות בשלבים מתקדמים עשוי להצביע על הבשלת חברות ובגרותן של האקוסיסטם המקומי. יחד עם זאת, חשוב לעקוב אחרי השקעות בשלבים המוקדמים כמדד לעתיד התעשייה ולהנבטת סטארטאפים צעירים והפיכתם בהמשך לחברות בוגרות.

ההשקעות בתקופת המלחמה: עלייה בהשקעות בחברות סייבר

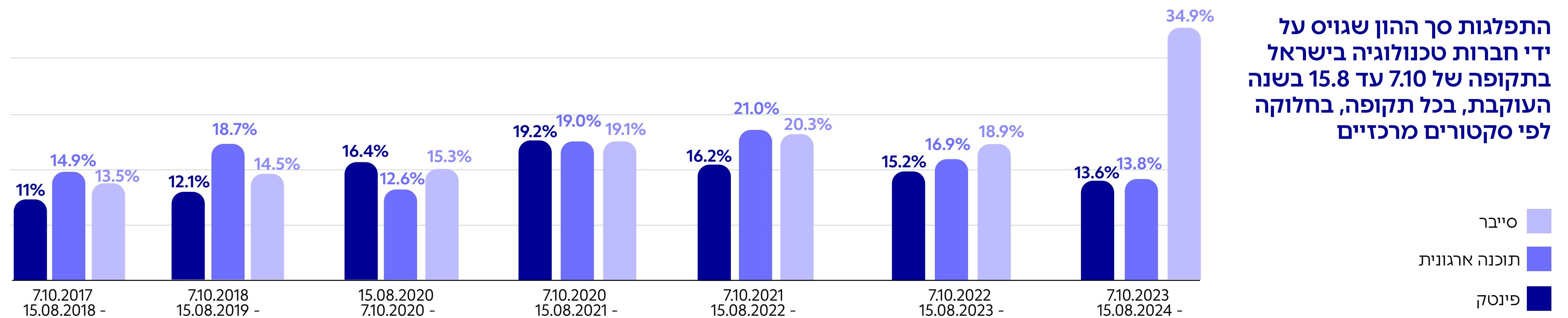
סייבר היוו 13%-20% מהגיוסים.

מתחילת המלחמה חל שינוי בתמהיל ההשקעות בסטארטאפים ישראלים. בשנים האחרונות שלושה תחומים היוו כמחצית מסך ההשקעות בסטארטאפים: תוכנה ארגונית, סייבר ופינטק. כפי שניתן לראות בתרשים המצורף, ברוב התקופות ההשקעות בכל אחד מהם היו דומות בגודלן, ואילו **מתחילת המלחמה חלקן היחסי של ההשקעות בחברות בתחום הסייבר יותר מכפול מגודלם של שני התחומים האחרים**. רשות החדשנות התייחסה בדוח השנתי האחרון לנושא גיוון תחומי ההשקעה בסטארטאפים ישראלים ותמשיך לעקוב אחר מגמה זו.

בשני הרבעונים הראשונים של המלחמה (רבעון רביעי של 2023 ורבעון ראשון של 2024) נראה כי חלה ירידה קטנה בסך ההשקעות. ברבעון השני של 2024, לעומת זאת, חלה עלייה בסך ההשקעות שהיו בסכום דומה לזה שהיה בשני הרבעונים האחרונים של 2022 (אחרי הירידה הגדולה מתקופת השיא בהשקעות).

הגורם שמסביר את העלייה בגיוסים ברבעון השני של 2024 הוא מספר סבבי גיוס גדולים מאוד של חברות הייטק בתחום הסייבר - תחום שהדומיננטיות שלו גדלה מאז תחילת המלחמה.

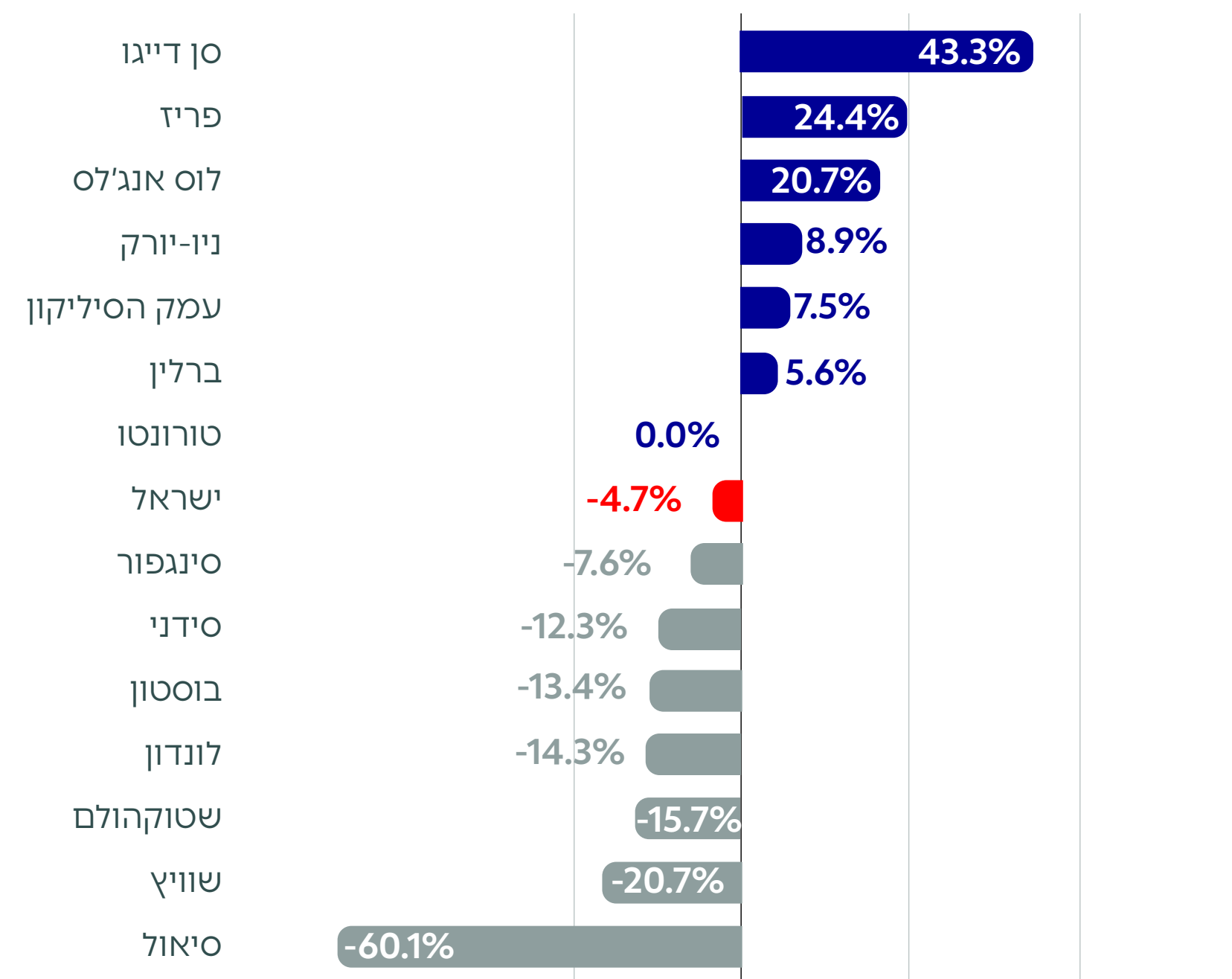
כ-35% מסך ההון גויסו מאז תחילת המלחמה על ידי חברות בתחום הסייבר. זוהי עלייה משמעותית, לאחר שבתקופות המקבילות בשנים קודמות חברות

מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני IVC

גיוסי ההון של סטארטאפים בישראל ניצבים במקום ה-3 בעולם - אך קצב ההתאוששות איטי והתחרות צמודה

שיעור שינוי בסך ההשקעות ב-15.8.2024 - 7.10.2023 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד בהאבים שונים בעולם

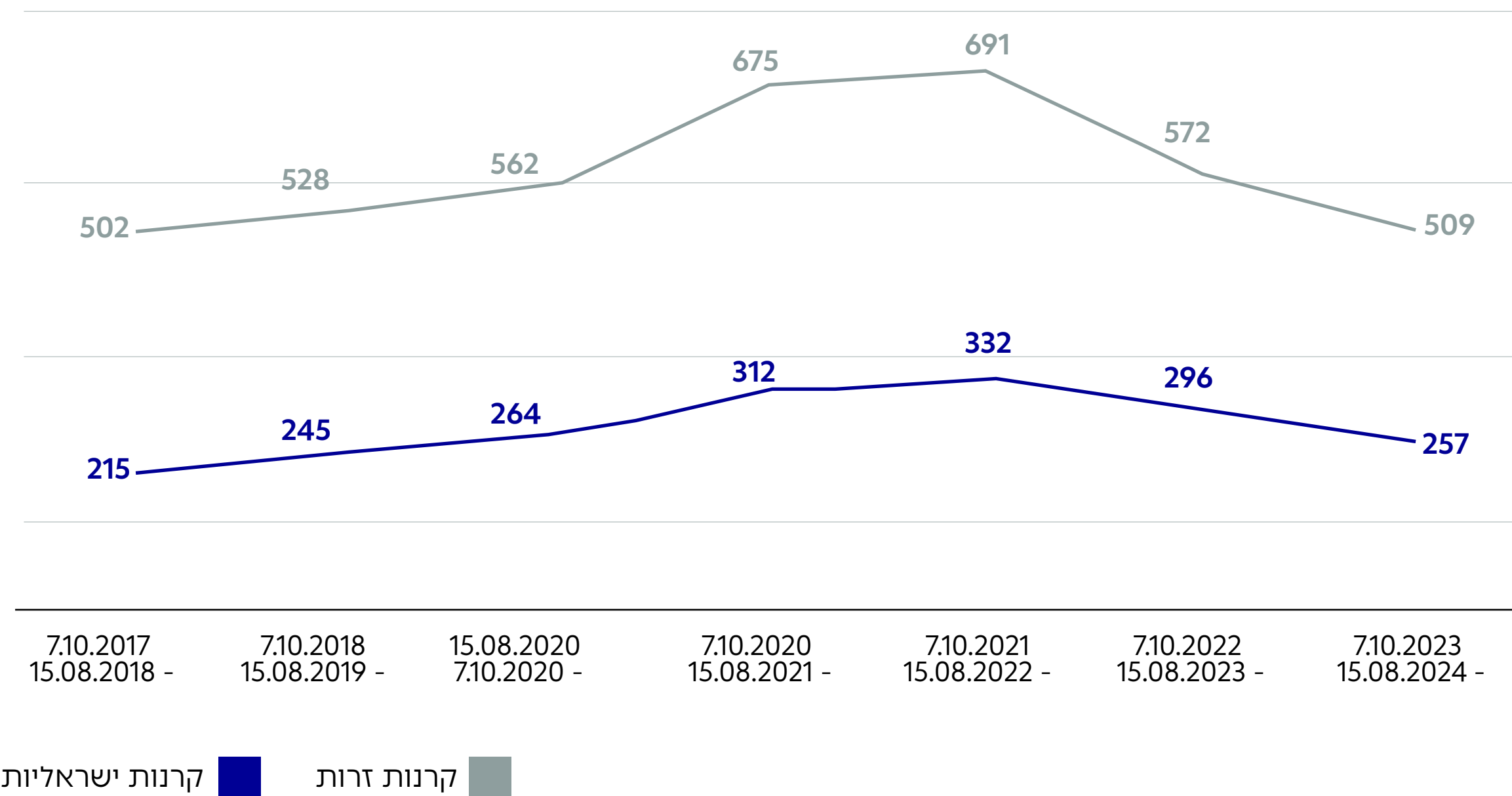
מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני CrunchBase ו-IVC

הסכום אותו גייסו חברות טכנולוגיה ישראליות מאז פרוץ המלחמה - 8.8 מיליארד דולר - מציב את האב החדשנות הישראלי במקום השלישי בעולם במונחי גיוסים*, סכום הנמוך רק מסך הגיוסים בסן-פרנסיסקו ובניו-יורק.

לצד הבשורות החיוביות להייטק הישראלי, חשוב לשים לב לכך שקצב ההתאוששות של ההשקעות בחלק מההאבים המובילים בעולם גבוה מזה שנצפה בישראל. סך ההשקעות בחברות טכנולוגיה בישראל בתקופה שמאז ה-7.10 קטן ב-4.7% בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה לפני כן. בסן דייגו, פריז, לוס אנג'לס וברלין - האבים שגייסו סכומים נמוכים מאשר ישראל בתקופה שמאז 7.10 - קצב הגידול היה גבוה יותר, וכך גם בניו-יורק ובעמק הסיליקון, המובילות העולמיות.

קרנות הון הסיכון הזרות שומרות על נוכחותן בישראל

מספר קרנות שהשתתפו בלפחות סבב השקעה אחד בתקופה לפי סוג הקרן

מקור: עיבוד רשות החדשנות לנתוני IVC

מדידה של קרנות הון הסיכון הפעילות בישראל (קרנות שביצעו לפחות השקעה אחת בישראל בתקופה מאז ה-7.10), מעלה שלא חלה ירידה משמעותית במספרן. גם בתקופה זו, למרות העלייה בסיכון במדינת ישראל, מספר קרנות הון הסיכון הזרות הפעילות נשמר בהיקף דומה לזה שנרשם בחמש השנים האחרונות. גם בתקופה זו, יותר קרנות הון סיכון זרות היו נוכחות בפעילותן בישראל מאשר קרנות ישראליות.

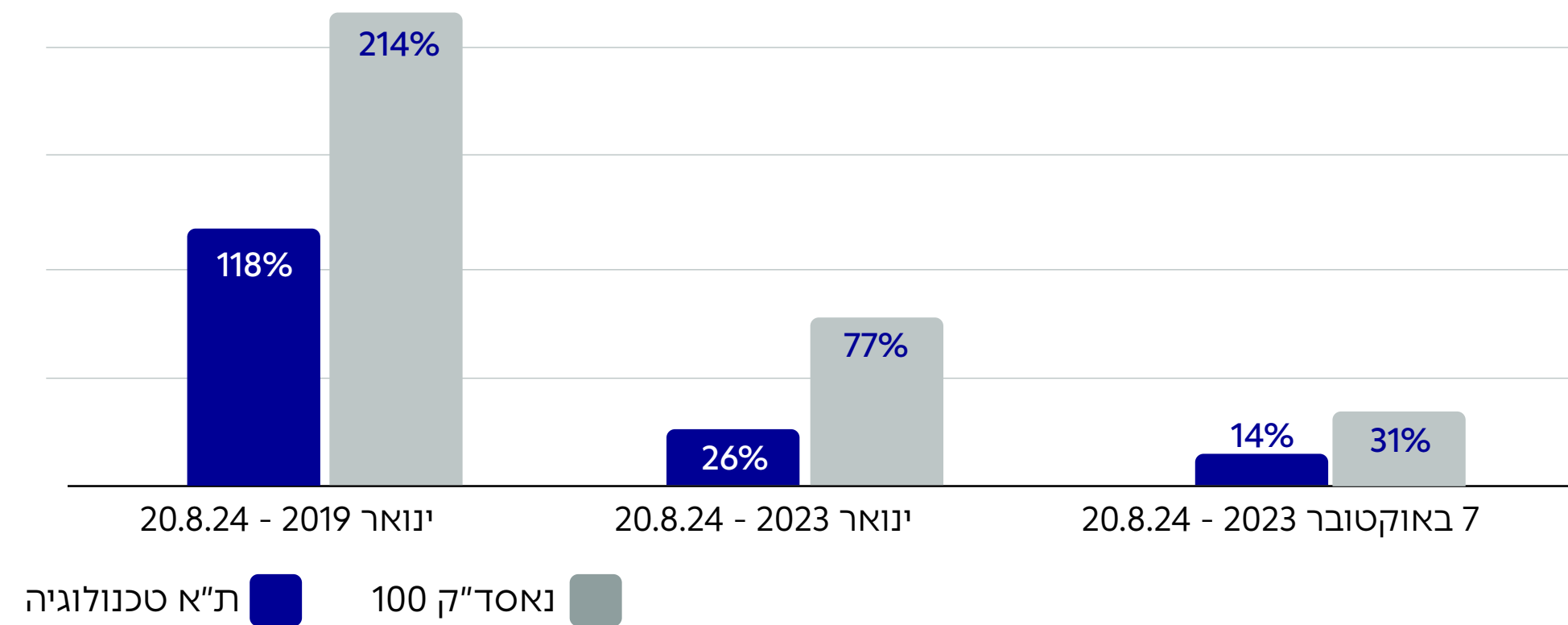
פער התשואות בין נאסד"ק לתל אביב ממשיך להעמיק

לאחר מספר שנים שבהן מדד ת"א-טכנולוגיה ונאסד"ק הציגו תשואות דומות, החל להיפתח פער בתשואות המדדים בתחילת 2023. ערב פרוץ המלחמה מדד הנאסד"ק הציג תשואה של כ-37% מתחילת השנה, בעוד ת"א-טכנולוגיה הציג תשואה של כ-10% בלבד. **ככל שמתמשכת המלחמה, פער התשואה הולך ומעמיק.** אומנם מתחילת המלחמה ועד התשואה של חברות הטכנולוגיה בתל אביב הייתה כ-14%, אך ביצועים אלה מחווירים לעומת תשואה של 31% למדד נאסד"ק 100 - כלומר, **בנאסד"ק התשואה הייתה יותר מפי 2 מאשר בישראל מאז פרוץ המלחמה.**

במבט כולל, כאשר בוחנים את פער התשואות מאז תחילת 2023, התשואה של חברות הטכנולוגיה בתל אביב עומדת על כ-25%, ואילו בנאסד"ק היא גדולה פי 3 ועומדת על כ-76%.

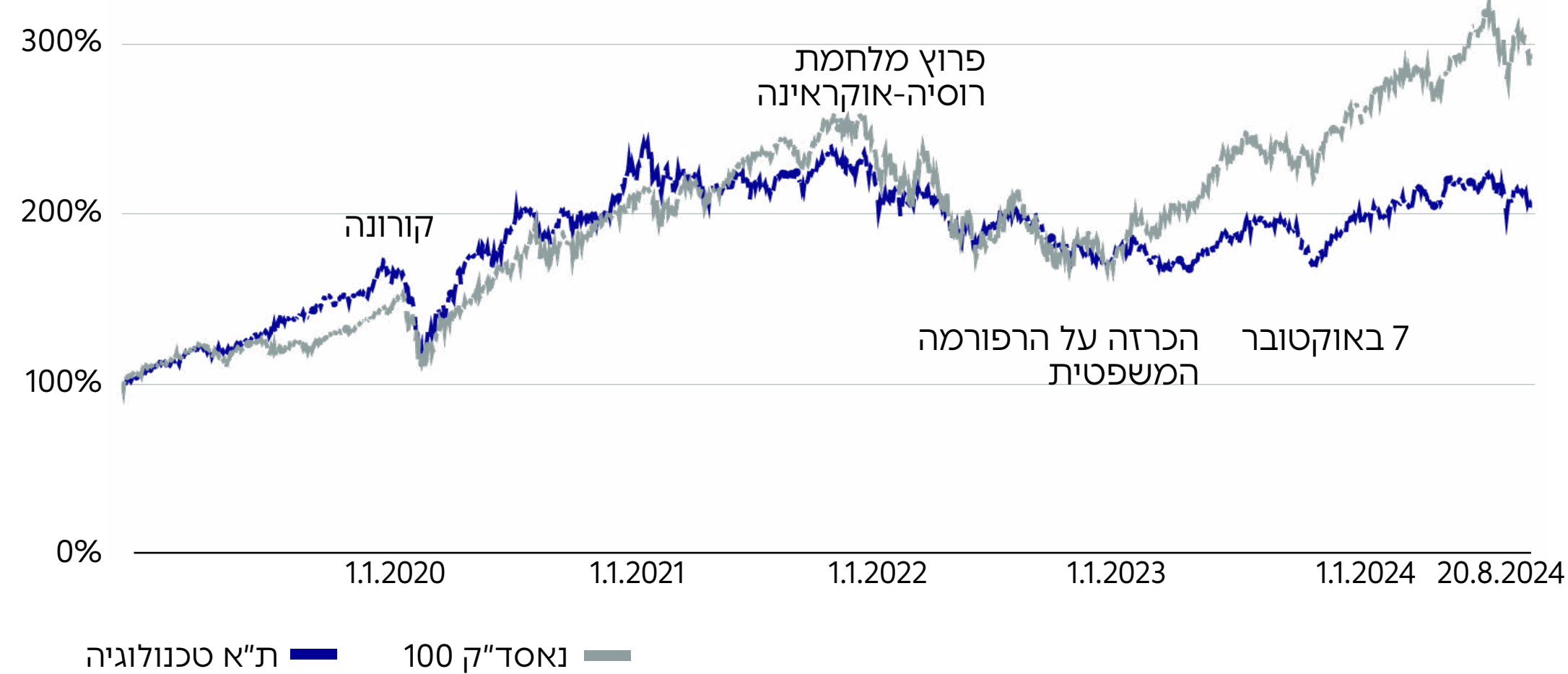
פער תשואות זה, בשילוב הורדות דירוג האשראי של ישראל, ממחיש את השחיקה העולמית במוניטין הישראלי.

תשואות מדדי ת"א-טכנולוגיה ונאסד"ק 100 בתקופות שונות

מקור: עיבוד רשות החדשנות הבורסה בת"א ונאסד"ק

תשואות מדדי ת"א-טכנולוגיה ונאסד"ק 100 לאורך זמן

מקור: עיבוד רשות החדשנות הבורסה בת"א ונאסד"ק

סיכום והמלצות

במלאת שנה ל-7.10 ניכר כי למרות השנה הקשה שעברה על הכלכלה הישראלית כולה, ענף ההייטק הפגין חוסן. עוצמתו של הענף באה לידי ביטוי בכך שהיה להאב השלישי בגודלו במונחי גיוסי הון מאז פרוץ המלחמה. עם זאת, התעסוקה בענף ההייטק בישראל בשנתיים האחרונות אופיינה בקיפאון והייתה דומה לקצב גידול האוכלוסייה.

במבט קדימה, הזינוק במדדי מניות חברות הטכנולוגיה בבורסות בארה"ב, במקביל לציפיות להורדת הריבית ב-2025 על ידי הבנקים המרכזיים בארה"ב ובאירופה, עשויים לתרום להמשך ההתאוששות של סקטור הטכנולוגיה בהאבים השונים בעולם.

בעקבות כך, מובאות מספר המלצות במטרה לסייע לישראל להמשיך ולשמור על מעמדה העולמי כהאב חדשנות מוביל:

המלצה מס' 1:

מעקב שוטף אחר מדדים מרכזיים המצביעים על מצבו של ענף ההייטק הישראלי

במסמך זה סקרנו את ענף ההייטק הישראלי על סמך מגוון מדדים המשקפים את מצבו בכל הנוגע לגיוסי ההון והתעסוקה. רשות החדשנות תמשיך לעקוב אחרי מדדים אלו באופן שוטף. בתוך כך, יש חשיבות למעקב אחר שינוי בתמהיל המועסקים בענף במשרות פיתוח ובמשרות אחרות, וכן למעקב אחר מספר העובדים שחברות ישראליות מעסיקות בחו"ל. מדד נוסף שעשוי לשקף את אמון היזמים והמשקיעים בישראל הוא מיקום רישומן של חברות טכנולוגיה חדשות. כמו כן, יש להמשיך ולבחון את התפלגות סך גיוסי ההון של סטארטאפים בחלוקה לפי שלבי החיים של החברות, לפי תחומי פעילותן ואת הלכי הרוח בתעשייה. זאת כדי לוודא שקיים הון זמין להשקעות במגוון תחומי פעילות, הן של סטארטאפים צעירים והן של חברות צומחות.

המלצה מס' 2:

צמצום אי-הוודאות המקומית בסביבה העסקית

על ההשקעה הממשלתית בענף לתת מענה לצרכים של חברות טכנולוגיה ישראליות במגוון שלבי החיים ותחומי הפעילות. כמו כן יש להמשיך בעידוד גופי השקעה להגדיל את השקעותיהם בחברות טכנולוגיה ובקרנות הון סיכון ישראליות. הגדלת ההשקעה הממשלתית בענף בתקופה זו תהיה גם איתות חיובי למשקיעים ותסייע בהורדת אי-הוודאות. איתות זה משמעותי בענף ההייטק ככזה הנסמך על גורמים זרים - משקיעים, לקוחות וספקים - שרגישים למחוללי הסיכון ואי-הוודאות המקומיים בסביבה העסקית.

על פי משרד האוצר, מתחילת המלחמה נפגע התוצר העסקי של מדינת ישראל ביותר מ-4%. לעומת זאת, ההוצאה הממשלתית גדלה בתקופה זו ביותר מ-20%. מצב זה אינו בר-קיימא לאורך זמן, ולכן כדי להתמודד עם הצרכים המימוניים ההולכים וגדלים של המלחמה יש צורך במנועי צמיחה. לאור גודלו המשמעותי של ענף ההייטק, שהיווה בשנת 2023 למעלה מ-24% מהתוצר העסקי של כלכלת ישראל, צפוי לו תפקיד מרכזי בהחזרת הכלכלה הישראלית לפסים של צמיחה. לשם כך, יש להגדיל את ההשקעה הממשלתית בתקופה של משבר כלכלי ובניגוד למגמה בשוק הפרטי במטרה להבטיח את המשך שגשוגו בעתיד.

תודות: רשות החדשנות מודה לד"ר סרגיי סומקין ממכון אהרן על הסיוע הנרחב בעיבוד וניתוח נתוני התעסוקה והחשיבה המשותפת.
כתיבה ועריכה: אגף כלכלה ומחקר - רשות החדשנות, ענבל אורפז - יועצת ועורכת תוכן
עריכה לשונית וגרפית: כל טקסט